«Тўрткўл ТВ», «Жаслар ТВ», «Амударё ТВ» телерадио каналларинг пайдо бўлиши ҳақида кўплаб мулоҳазали фикрлар баён этилган.

РЕЗЮМЕ. В статье анализируются изменения, связанные с поддержкой негосударственных СМИ в Узбекистане в годы независимости, в частности, появление регионального радио и телевидения в Каракалпакстане, дальнейшее расширение материально-технической базы и открытие негосударственных телерадиоканалов. В основном, много размышлений было высказано о появлении телеканалов «Нукус-FM», «Элликқалъа ТВ», «Тўрткўл ТВ», «Жаслар ТВ», «Амударё ТВ».

SUMMARY. The article analyzes the developments related to the support of non-state media in Uzbekistan in the years of independence, in particular the emergence of regional radio and television in Karakalpakstan, the further expansion of the material and technical base and the opening of non-state television and radio channels. Basically, many thoughtful opinions are expressed about the emergence of radio channels «Nukus-FM», «Ellikkala'a TV», «Turtkul TV», «Jaslar TV», «Amudarya TV».

PEDAGOG INSANNÍŃ JUMÍS ISKERLIGINÍŃ RAWAJLANÍP BARÍWÍNDA KEYS TEXNOLOGIYASÍ

S.E.Uzakov- *oqıtıwshı*

Ózbekstan mámleketlik kórkem óner hám mádeniyat institutı Nókis filialı

Tayanch so'zlar: pedagog insonning faoliyati, keys texnalogiyasi, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, yangi standartlar, dasturiy ta'lim, zamonaviy texnalogiya.

Ключевые слова: педагогическая деятельность человека, кейс-технология, информационно-коммуникационные технологии, новые стандарты, программное обучение, современные технологии.

Key words: human pedagogical activity, case technology, information and communication technologies, new standards, software training, modern technologies.

Talimde zamanagóy talaplardı támiyinlew kóplegen tiyisli, jańa texnologiyalar hám olardan biri pedagog insannıń jumıs barısında keys texnologiyası.

Informacion-kommunikaciya texnologiyaları, jańa standartlar, dástúriy tálim, zamanagóy tálim, bilim, kónlikpe hám kónlikpeler kórinisindegi dástúriy tálim bolıp tabıladı, haqıyqıy iskerlikti rawajlanıwın qáliplestiriwin talap etedi. Hár qanday tarawdağı jağdaylar (anglichan tilinde, jumıs) arnawlı bir jağday yamasa hádiyseniń xarakteristikası: social, ekonomikalıq, medicinalıq hám basqalar.

Qağıyda jol menen de, gilt tek ǵana xarakteristikada, bálki arnawlı bir mashqala yamasa qarama-qarsılıqtı óz ishine aladı jáne bul haqıyqıy faktlarǵa tiykarlanadı. Solay etip, jumıstı sheshiw ushın usınıs etilgen jağdadı analizlew arqalı optimal sheshimdi tabıw kerek.

Ámeliy jónelis. Jumıs usılı teoriyalıq bilimlerdi ámeliy mashqalalardı sheshiwde qollaw imkaniyatın beredi. Bul jantasıw bizneske hám procesler haqqında sap akademikalıq tálimdi asırıw, studentlerdiń bilimin asırıw yamasa pedagog insannıń jumıs barısında shınıǵıw islew arqalı úyretiw bul ótiwge qaraǵanda keńlew bilim beredi.

Interaktiv formattıń bar ekenligi. Pedagog insannıń jumıs barısında keys usılı studentlerdiń joqarı sezimi hám aktiv qatnası sebepli materialdı jáne de nátiyjeli ózlestiriwdi támiyinleydi.

Arnawlı kónlikpelerdi asırıw. Pedagog insannıń jumıs barısında jumıs usılı, barlıq haqıyqıy jumıs hám jumıs procesinde júdá zárúr bolǵan jumsaq kónlikpelerdi jaqsılawǵa múmkinshilik beredi.

Ulıwma bilimlendiriwdiń mámleket bilim beriw standartları studentlerdiń ózligi onıń aldındağı tiykarǵı soraw retinde, rawajlanıwın asıradı. Pedagog insannıń jumıs barısında jańa standartlardı ámelge asırıwda tiyisli háreketler sistemasınan paydalanıwdı talap etedi. Usı waqıtta tálim texnologiyalarıda, informacion-kommunikaciya texnologiyaların (AKT) engiziw de ózgerip atır temanı úyreniw kólemin keńeytiw maqsetinde, bul jańa múmkinshilikler jaratadı. Oqıtıwshı aldında bilim, kónlikpe hám ádetlerdi toplawǵa qaratılǵan dástúriy shınıǵıwlar student shaxsın rawajlandırıwǵa qaratılǵan. Onı maqsetli oqıw procesine aylandırıw mashqalası bar edi. Oqıw procesinde, jańa texnologiyalardan paydalanǵan halda sabaqtıń dástúriy formasınan alıslaw, tálimniń klassik modelin jańa sharayatlarda ámelge asıratuǵınlıǵı anıqlandi. Metodlar kompleksi:

– Pedagogikalıq bilimler iskerlik procesiniń qásiyetlerin sáwlelendiriwshi tarawdıń ózara tásirine tásir etiwshi ayrıqshalıqlar olardıń oqıw procesine bolǵan sezimine jáne de onıń natiyjeliligin támiyinlewin asıradı;
– Social tájiriybeni uzatıwdıń formaları, usılları hám quralları kompleksi, sonıń menen birge, bul processtiń texnikalıq úskeneleri;
– Úyreniw túsiniw yamasa anıqlaw procesi bolıp tabıladı, háreketler izbe-izligi hám belgilengen maqsetke erisiw, oqıtıwshı iskerliginiń ayriqsha usılları kompleksi.

Turmıslıq jaǵdaylardı birgelikte analiz qılıw universal bolıp tabıladı úyreniw usılı, sol sebepli mashqalalardı sheshiw. Studentler menen «waqıyalar»di talqılaw hám tájiriybe menen úyreniw. Pedagog insannıń jumıs barısında keys texnologiyası jumıs usılınıń ayrıqsha qásiyetleriniń biri bolıp tabıladı. Islerdi sheshiw birneshe basqıshlardan ibarat:
1) usınıs qılınıp atırǵan jumıstı izertlew;
2) seshilmey atırǵan maǵlıwmatlar kompleksi hám analiz;
3) mashqalanıń múmkin bolǵan sheshimlerin talqılaw;
4) eń jaqsı sheshimdi islep shıǵıw.

Pedagog insannıń jumıs barısında texnologiyalardan keys texnologiyası hárbir qádemler ápiwayıraq. Tiykarınan, bul jerde birinshi ret giltler menen shuǵıllanatuǵın qatnasıwshılardı shalǵıtıwshı múmkin bolǵan bir neshe «kórinbes tereńler» bar. Birinshiden, mashqalanıń anıq sheshimi joq. Optimal sheshim bolıwı múmkin lekin mudamı bir nátiyjeli sheshim bar. Ekinshiden, maǵlıwmatlar bir-biri menen qarama-qarsılıq, ol tártipli yamasa turaqlı túrde ózgeriwi múmkin. Solay etip, turmıstaǵı bunday máseleler menen, biz buǵan úzliksiz dus kelemiz. Úshinshiden, qaǵıyda jol menen de, jumıslar sheklengen waqıt ishinde sheshiledi. Keysler eki komponentti birlestiredi: izertlew hám tálim, sol sebepli onı jaratıw procesi, usınıń menen birge, biznes máslahátshisi hám oqıtıwshınıń jumısın óz ishine aladı. Qaǵıyda jol menende, hárbir jazıwı belgili bir kompaniyada júzege kelgen jaǵday menen baylanıslı. Joqarı sapalı islerdiń bes tiykarǵı tárepi óz ishine alıwı kerek:

1. Vizual dizayn hám túsindiriw formasından paydalanǵan halda kompaniyanıń qádiriyatları hám materiallıq qásiyetleri haqqında tolıq maǵlıwmat;

2. Kompaniya ushın zárúrli hám anıq sheshimsiz qızıqlı biznes jaǵdayı isde xarakteristikalanıwı kerek;

3. Kompaniya ushın mashqalalardı sheshiwdiń aktuallıǵı: bul tiykarlanıp atırǵan hám házirgi sheshimdi talap etetuǵın haqıyqıy jaǵdaylar;

4. Mashqala menen baylanıslı dáslepki hám statistikalıq maǵlıwmatlardıń jeterligi;

5. Jazba jumıslarda studentlergiń qatnasıwı.

Keys texnologiyasındaǵı jaǵdaylar paydalanıw formatına baylanıslı hám olardıń quramalılıǵı dárejesine qaray parıq etedi. Paydalanıw formatlarına qaray ayırmashılıqlar:

Atqarıw jumısları. Qatnasıwshılar atqarıw menen tikkeley ilajda tanısadı hám olar bunı bólek yamasa moderator menen talqılawǵa qarar etedi.

Ámeliy izertlewler. Olar shınıǵıw isleydi hám ulıwma talqılaw waqtında studentlerdi xabardar etiw ushın mólsherlengen, jáne bul jerde geyde qatnasıwshılardan qısqa múddetli tayarlıq talap etiledi.

Pedagogikalıq uqıpqa erisiw pedagogtıń arnawlı bir jeke sapaları menen ámelge asadı. Pedagogikalıq uqıp joqarı dárejede pedagogikalıq iskerlik etiwin, pedagogikalıq texnikanı iyelewdi, sonıń menen birge, pedagog shaxsı, onıń tájiriybesi, puqaralıq hám kásiplik poziciyasin ańlatadı. Sońǵı jıllardaǵı ilimiy qaraslar hám bul jaǵdayǵa salıstırǵanda tómendegishe juwmaq etiwge múmkinshilik berdi: pedagogikalıq uqıp kásiplik iskerliktegi induviduallıqtıń jaqtı kórinisi retinde túsiniledi. Pedagogika texnologiyalardan biri keys texnologiyasındaǵı jumıs medicinalıq hallar menen islew, bul sheshim menen parıq etedi. Mámleket bilim beriw standartları oqıtıwda talaba shaxsın rawajlandırıwdı tiykarǵı másele etip qoydı. Bul másele, óz gezeginde, sonıń menen birge, oqıtıwshılardan jumıs procesinde jańa standartlardı engiziwde jańa texnologiyalardan paydalanıwdı talap etedi.

Maqaladaǵı eń sońǵı hám úyreniwdiń haqıyqıy texnologiyası bolǵan keys texnologiyası haqqındaǵı tiykarǵı tariyxıy, teoriyalıq hám ámeliy bilimlerdi sistemalastırdı, hám olardıń artıqmashılıqların mısallar menen kórsetedi. Tálim texnologiyalarınıń ózgeriwi sebepli informacion-kommunikaciya texnologiyalarınıń engiziliwi tálim mákemelerinde hárbir pán boyınsha bilim beriw kólemin keńeytiw ushın keń múmkinshilikler jaratıp atır. Sol múnásibet penen oqıw procesinde keys texnologiyasınan ámeliy paydalanıw zárúrligi payda boladı. Bizińshe, basqalarǵa salıstırǵanda bul pedagogikalıq uqıp mazmun-mánisin tuwrı jaratadı.

«Tárbiya hám oqıtıwda joqarı dárejege erisiw jáne onı úziliksiz rawajlandırp barıw imkaniyatın támiyinleytuǵın kórkem óner bolıp, oqıwshıǵa mehir qoyǵan hám óz kásibin jaqsı kórgen. Óz jumısınıń sheber ustası bolǵan pedagog bul joqarı dárejede mádeniyatlı, óz pánin tereń biletuǵın,

pánniń yamasa kórkem ónerdiń tiyisli tarawların jaqsı analiz ete alatuǵın, tárbiyalaw hám oqıtıw stilistikasın jetilisip iyelegen qánigedur».

Pedagog jeke hám kásiplik pazıyletler iyesi bolıwı kerek. Pedagogikalıq uqıpqa berilgen táriyp, hám de pedagogtıń professiogramması qásiyetleri hám pedagoglarǵa qoyılatuǵın social-ekonomikalıq, siyasiy madeniy talaplardan kelip shıǵıp pedagogika teoriyası pedagogikalıq uqıptı tiykarǵı komponent (strukturalıq bólim)lerden ibarat bolıwı kerekligin ańlatadı.

Ádebiyatlar

1. Pedagogika: mıń sawalǵa mıń juwap / Metodikallıq qollanba. U.I.Inoyatov, N.A.Muslimov, M.Usmonboyeva, D.Inog‘omova. –T.:Nizomiy nomidagi TDPU, 2012.
2. Hoshimov K. Pedagogika tariyxı // Pedagogika joqarı oqıw orınları hám doril fununlar studentleri ushın Oqıw qollanba. –Tashkent, Oqıtıwshı, 1996.
3. Mahkamov U., Tillaboeva N., Tillaboeva SH. Pedagogikalıq uqıp. Oqıw qollanba. T.: 2003 y.
4. Pedagogika: sabaqlıq / Yu. Tolibov, A. Agaev, I. Isaev, A. Eminov. –Boku: Adiloglu–2006.
5. Pedagogika. / A. Pashayev, F. Rustamov, - Boku. Pán hám tálim, – 2010.
6. Pedagogika pánleri. 3-Son 2021 jıl Mart.
7. Beznovskaya, V. V. Tálim texnologiyaların tańlaw: Dástúriy model me yamasa innovciyalıq Jantasıw ma? MADI axborotnaması, 2014 jıl, 4-son.

REZYUME. Pedagogik insonning ish faoliyatida keys texnalogiyasining pedagogik texnologiyalaridan biri bo‘lgan texnalogiyaning afzalliklari. Keys texnologiyalarining o‘ziga tán imkoniyatlari va ulardan foydalanish dasturiy o‘qitish usullariga ega va dars shaklin o‘zgartirishga imkoniyat beradi. Pedagog har kuni o‘zlari oldiga yoshlarni tarbiyalash, o‘qitish yoki ta’lim berish maqsadlarin qo‘yadi. Shuning uchun, ta’lim printsiplariga amal qilgan holda, o‘z faoliyati mazmunini, talabalar faoliyatini shakllantiriladi, buni amalga oshirishlik metod va vositalarini tanglaydi, uni talabalarga berish shakllarin takomillashtirishga intiladi.

РЕЗЮМЕ. Преимущества технологии как одной из ключевых педагогических технологий в ИС педагогического деятельности человека. Специфические возможности кейс-технологий и, их использование имеют программные методы обучения и дают возможность изменить форму урока. Педагог ежедневно ставит перед собой цели воспитания, обучения или воспитания молодежи. Вместе с тем, руководствуясь принципами воспитания, они формируют содержание своей деятельности, деятельности учащихся, выбирают методы и средства ее осуществления, стремятся к совершенствованию форм ее предоставления учащимся.

SUMMARY. Advantages of technology as one of the key pedagogical technologies in the IP activity of a pedagogical person. The specific capabilities of case technologies and their use have programmatic teaching methods and make it possible to change the form of the lesson. Every day a teacher sets goals for the upbringing, education or upbringing of young people. At the same time, guided by the principles of education, they form the content of their activities, the activities of students, choose methods and means of its implementation, strive to improve the forms of its provision to students.